

Rīgā, 2017.gada 30. oktobrī

Nr.2-2/ 178

SIA "JUMP Studio"
SIA "Lattelecom"
Nacionālajai elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomei
Tiesībsarga birojam
Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācijai
Valsts Bērnu tiesību aizsardzības inspekcijai

Par ētikas un tiesību normu pārkāpumiem
STV 'sociālajā raidījumā' "Caur ērkšķiem uz..."

Biedrība "Centrs MARTA" (turpmāk Centrs MARTA) vēršas pie Jums ar kategorisku prasību vērtēt Lattelecom un Baltcom kanāla STV-PIRMĀ, ĪSTĀ, VIENĪGĀ TELEVĪZIJA SIEVIETĒM 'šokējoši atklāto sociālo raidījumu' "Caur ērkšķiem uz...", kuru veidojusi SIA JUMP Studio, un vēršam uzmanību uz virkni profesionālu pārkāpumu, tiesību normu neievērošanu un pilnīgu ētikas principu ignoranci, kas rada pamatotas bažas par raidījuma dalībnieču goda un cieņas aizskaršanu, cilvēktiesību pārkāpumiem un bērnu tiesību apdraudējumu.

No likuma "Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem" 2. panta pirmās daļas izriet, ka par masu informācijas līdzekli šā likuma izpratnē uzskatāmi arī "audiovizuāli ieraksti, kas paredzēti publiskai izplatīšanai". Līdz ar to arī minētais raidījums "Caur ērkšķiem uz..." uzskatāms par masu informācijas līdzekli un tam ir piemērojamas attiecīgā likuma normas.

Kaut STV PIRMĀ un raidījuma veidotāji ir ignorējuši sociālā darba, psihologu, psihoterapeitu, kā arī žurnālistu ētikas kodeksus, visticamāk, izmantojot raidījuma dalībnieču ievainojamību un vairāku dalībnieču acīmredzamo krīzes situāciju, raidījuma dalībnieces, formāli būdamas pilngadīgas rīcībspējīgas personas, ir parakstījušas dzelžainus līgumus ar minēto TV kanālu.

Taču neraugoties uz to, uzskatām par nepieļaujamu šāda veida raidījuma satura nonākšanu ēterā, atkārtoti viktimizējot raidījuma dalībnieces un pakļaujot iespējamai stigmēšanai dalībnieču nepilngadīgos bērnus.

Gan Centra MARTA, gan citu profesionālo organizāciju ilgstošā profesionālā pieredze liecina, ka psiholoģiskā un sociālā rehabilitācija ir ilgs, sarežģīts, mainīgs un ļoti personisks process, kurā rehabilitējamajām personām ir jābūt saprastām, uzklautām un cienītām, ne atstumtām, izsmietām,

vientuļām un sacensībā iesprostotām. Viens no sociālās rehabilitācijas pamatnosacījumiem ir klienta pamatvajadzību apmierināšana – raidījuma veidotāji izvēlējušies šokēt, piemēram, filmējot un rādot, ka viena no dalībniecēm raud, jo vēlas ēst.

Nepieļaujama ir 1. raidījumā (19.10.2017) redzamo profesionāļu rīcība - proti, sieviešu patversmes sociālās darbinieces publiskie izteikumi par klienti ir klajā pretrunā ar profesionālo ētiku, medijā publiski apspriežot dalībnieces dzīves stāstu, pat, ja kliente tam ir devusi savu piekrišanu, tā pārkāpjot konfidencialitātes nosacījumu. Sociālo darbinieku un citu aprūpes iestāžu darbinieku kodekss nosaka, ka informācija par klientu var tikt apspriesta tikai un vienīgi to speciālistu lokā, kuri ir iesaistīti klienta gadījuma risināšanā.

Likuma “Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” 7. pants “Nepublicējamā informācija” noteic saturu informācijai, kuru masu informācijas līdzekļos aizliegts publicēt. Saskaņā ar likuma “Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” 7. panta piekto daļu “*aizliegts publicēt informāciju, kura aizskar fizisko un juridisko personu godu un cieņu un ceļ tam neslavu*”. Būtiski uzsvērt, ka cita informācija, kas minēta 7. pantā, noteikta ar atrunu, ka to pieļaujams publicēt ar personas piekrišanu šādu ziņu publicēšanai. Savukārt konkrēti piektajā daļā minētās informācijas publicēšanas aizliegumam atruna par personas piekrišanu nav minēta. Līdz ar to atzīstams, ka informācijas, kas aizskar personas godu un cieņu vai ceļ tam neslavu, publicēšana masu informācija līdzekļos nav pieļaujama, pat ja persona būtu tam devusi piekrišanu.

Profesionāli vērtējot, daļa raidījuma dalībnieču ir no augsta sociālā riska grupas un ir uzskatāmas par upuriem - viņām ir fiziskas, seksuālas un emocionālas vardarbības pieredze, viņas cieš no dažāda veida atkarībām, viņām ir zems izglītības līmenis, kā arī, iespējams, psihiska vai garīga rakstura traucējumi, kas padara viņas ievainojamas un viegli ietekmējamās.

Žurnālistu ētikas kodekss nepieļauj dzimumnoziegumu upuru identificēšanu, taču raidījuma veidotāji, izmantojot sieviešu ievainojamību, atklāti publisko dalībnieču pieredzi, kurā izvarota nepilngadīga meitene.

Profesionāli ir saprotams, ka raidījuma dalībnieces, kaut juridiski ir pilngadīgas, dažādu iemeslu dēļ nespēj pieņemt adekvātus lēmumus, ko acīmredzami izmanto raidījuma veidotāji, izmantojot neaizsargātas sabiedrības grupas nespēju atbilstoši vērtēt situāciju un iespējamās sekas. Daļa no dalībniecēm atzīstas noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā. Turklāt daļai no dalībniecēm ir ļoti ierobežotas paškontroles spējas un sociālās prasmes, par ko liecina neadekvātas uzvedības epizodes, kuru publiskošana medijā nav savienojama ar cieņpilnu attieksmi pret šīm sievietēm.

Saskaņā ar raidījumā izskanējušo informāciju, vismaz pusei sieviešu ir nepilngadīgi bērni - gan pašu aprūpē, gan šķirti no ģimenes. Kaut Latvijas Republikas Satversmes 95.pants noteic, ka “Valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu”, Latvijā ir radīts cilvēku cieņu aizskarošs un dalībnieces publiski pazemojošs raidījums, kas vienlaicīgi nodara kaitējumu šo sieviešu bērniem, radot iespēju, ka bērni var tikt identificēti, radot traumatisku pieredzi, pazemojumu, stigmēšanu, kas var atstāt paliekošas sekas uz šo bērnu nākotni.

Līdz ar to secināms, ka STV – PIRMĀ ir radījusi personu godu un cieņu aizskarošu raidījumu, kurš ir vērtējams arī kā būtisku cilvēktiesību pārkāpums.

Tādēļ lūdzam izvērtēt, vai ļaunums, kas nodarīts ar šī raidījuma veidošanu un translēšanu, ir samērojams ar no raidījuma gūto labumu radošajai komandai un kanālam STV – PIRMĀ.

Cieņā,

Biedrības vadītājas p.i.

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, sweeping loop followed by a smaller, more intricate flourish.

Dita Lāce

A.Rublovska, 29755515

agate@marta.lv